

Slovenska skupnost o izidih parlamentarnih in evropskih volitev

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je v preteklih dneh proučilo izide državnozborskih volitev v Italiji in prvih neposrednih volitev v evropski parlament, s posebnim ozirom na nastop manjšin.

Glede parlamentarnih volitev, na katerih je SSK po sili razmer nastopala pod znakom Furlanskega gibanja, ker je notranje ministrstvo prepovedalo skupen znak z lipovo vejico, vodstvo SSK z zadovoljstvom ugotavlja, da so se slovenski volivci pozitivno odzvali vabilu in glasovali za slovenske kandidate na skupni listi s Furlanskim gibanjem, kar se med drugim odraža v visokem številu preferenčnih glasov. S tem je SSK doprinesla svoj stvarni delež k volilnemu zavezništvu. Če rezultati niso bili povoljni po vsej deželi, je treba to v precejšnji meri pripisati hudim političnim pritiskom in nacionalističnim napadom, katerim so bili podvrženi Furlani, ker so s svojim prvim nastopom na parlamentarnih volitvah ogrozili pozicije vsedržavnih strank, v prvi vrsti DC. Nekateri vplivni predstavniki te stranke so obtožili FG, da se je povežalo s Slovenci, ki da hočejo mejo na Timentu in podobne gorostasnosti, ki pa so očitno negativno vplivale na neinformirane furlanske volivce.

Toda ne glede na volilne izide ostaja dejstvo prvega poskusa povezave med Slovenci in Furlani v naši deželi, kar gotovo ne bo brez posledic za nadaljnji razvoj teh odnosov v luči stvarnosti, ki jo položaj narekuje.

V zvezi z volitvami v evropski parlament deželno tajništvo SSK ugotavlja, da so bile te volitve preizkušnja za vse politične sile v državi, od največjih vsedržavnih strank, ki sta obe nazadovali, pa do vmesnih političnih strank in grupacij, med katere v določeni meri prištevamo tudi etnično-jezikovne manjšine in avtonomistična gibanja, ki so se povezala pod znakom Union Valdôtaine.

Ta zveza manjšin je prvič nastopila na volitvah in kljub nasprotovanju mnogih in kljub skromnim propagandnim sredstvom zbrala sicer precejšnje število glasov (165 tisoč), kar je glede na zelo razčlenjen strankarski sistem v Italiji vsekakor vzpodbudno število, ki pa ni zadostovalo za izvolitev predstavnika. Če pomislimo, da je bil predstavnik Proletarske demokracije izvoljen z 250.000 glasovi, bi z ustreznimi propagand-

dalje na 2. strani ■

Po podpisu sporazuma »Salt 2« izbira:

Uničenje sveta ali prepoved atomskega orožja

V ponedeljek (malo po 13. uri) sta Carter in Brežnev podpisala v plesni dvorani nekdanjega cesarskega gradu na Dunaju pogodbo Salt 2, ki omejuje atomsko oborožitev obeh največjih svetovnih sil. Vsaka bo lahko imela odslej samo po 2.250 takomenovanih strateških nosilnih raket, kar pomeni, da bo morala Sovjetska zveza zmanjšati svojo tovrstno atomsko oborožitev za 270 raket, Združene države pa si jih lahko izdelajo še 190, glede na to, da jim jih še toliko manjka do števila 2.250. Pogodba določa tudi postopke za obojestransko nadzorstvo nad uresničevanjem tega sporazuma.

V poročilu, ki spremlja pogodbo, je določeno med drugim, da se bodo »voditelji Združenih držav in Sovjetske zveze v bodoče sestajali na redni osnovi« in da bo »razširjena praksa posvetovanja in izmenjave mnenj med predstavniki obeh strani na drugih ravneh«.

Pogodba nadalje poudarja razširitev »področja sodelovanja« med velikima silama in njuno veliko odgovornost v priznavanju važnosti njunih odnosov za osnovne interese »obeh ljudstev«, pa tudi »za razvoj mednarodnega položaja v celoti«. Dokument tudi pravi, da bosta oba predsednika napravila »nadaljnje važne korake za omejitev atomskega orožja s končnim ciljem, da se ga odpravi. »Salt 2« bo pomenil tudi važen doprinos k temu, da se atomska oborožitev ne bo širila«.

Potem je v pogodbi in uradnem poročilu še rečeno, da imata obe sili namen nadaljevati pogajanja za omejitev in prepoved določenih vrst oborožitve.

Uradno poročilo omenja tudi druga, politična vprašanja, ki motijo odnose med obema silama, kot npr. Bližnji vzhod, Južna Afrika in Azijski jugo-vzhod. Glede Evrope je rečeno: »obe strani z zadoščenjem ugotavljata pozitivni razvoj, ki je bil dosežen v zadnjih letih« in omenjata pozitivni razvoj, ki je bil dosežen v zadnjih letih« in omenjata zaključke helsinške konference, ki pa jih je treba »v polni meri uresničiti«.

Popolni pomen pogodbe Salt 2 je seveda jasen samo strokovnjakom, ki razumejo, kaj pomeni 2.250 ali več nosilnih raket srednjega dometa za atomske bombe, ki so mnogokrat močnejše kot tisti, ki sta leta 1945 razdejali dve japonski mesti. To pomeni možnost popolnega uničenja 5000 ameriških in sovjetskih večjih mest, dejansko sploh vseh večjih in srednjih mest v obeh državah. Obe sili pa imata še vedno proste roke za izdelavo težjega in lahkega ali drugačnega atomskega ali kemičnega ali kakršnegakoli drugega orožja. Njun potencial v oborožitvi je tolik, da lahko 14 ali 15 krat uničita cel svet, tako da ugasne človeško ali sploh vsako življenje na njem.

Vsakdo izmed nas je že večkrat bral ali slišal to ugotovitev, vendar si je nekako ni vzel k srcu, ker je pač trdno prepričan, da do tega ne bo nikoli prišlo in ne more priti. Toda v resnici se to čisto lahko zgodi, kajti če obstajata sili, ki tako orožje in v toliki množini izdelujeta in porabljata za to ogromna denarna sredstva, skoraj polovico svojega narodnega dohodka, potem je jasno, da imata tudi namen, da ga upo-

dalje na 2 strani ■

Poraz KPI na volitvah na Sardiniji

Italijanski dnevni tisk obširno piše o izidih nedeljskih deželnih volitev na Sardiniji, ki so bile le teden dni po evropskih in le dva tedna po državnozborskih volitvah. Tisk opozarja predvsem na novo nazadovanje komunistične partije in tokrat že govori o pravem pravcatem porazu, kajti KPI je v primerjavi s političnimi volitvami z dne 3. junija letos nazadovala za 5,4 odstotka in v primerjavi s političnimi volitva-

mi leta 1976 za skoraj 10 odstotkov. V novem deželnem svetu na Sardiniji je KPI sicer ohranila svojih dosedanjih 22 svetovalcev, vendar je treba med drugim upoštevati, da se je število deželnih poslancev povečalo od dosedanjih 75 na 80.

Izidi nedeljskih deželnih volitev na Sardiniji so dejansko potrdili težnjo, ki se je pokazala že na političnih volitvah 3. junija, (Dalje na 6. strani)

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 24. junija, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Biserne očke« (Lea Pertot), RO; 11.25 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Sport in glasba; 19.00 Poročila.

■ **PONEDELJEK**, 25. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Četrta dimenzija; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Dalmatinski šanson; 9.30 Filološki utrinki; 10.00 Kratka poročila; 10.05 »Naša pesem« v Mariboru in »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 11.00 Današnje branje; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Ribe in morje; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospevi; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Roman »Don Camillo in Peppone«; 14.30 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Pravljica v nadaljevanjih: Fran Levstik: »Martin Krpan«; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Koncert akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič« iz Ljubljane; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **TOREK**, 26. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Orkestri in zbori; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih »Don Camillo in Peppone«; 15.00 Mladi izvajavci; 15.30 Kratka poročila; 15.30 Poglejmo v izložbo plošč; 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Koncert akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič« iz Ljubljane; 17.35 Melodije od tu in tam; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Slovenska književnost v Italiji; 19.00 Poročila.

■ **SREDA**, 27. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na produ Glinšice; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavci lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvarih; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Za ljubitelje operne glasbe; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pesmi brez besed; 12.30 Danes obiščemo...; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zbora; 14.00 Novice; 14.10 »Don Camillo in Peppone«; 14.30 Kličite Trst 31065; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Mesečnik«; 19.00 Poročila.

■ **ČETRTEK**, 28. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji a. n. anah; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Slavni izvajavci; 11.00 Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Prijeten popoldan z ansambliom Lojzeta Slaka; 14.00 Nočev; 14.10 »Don Camillo in Peppone«; 15.00 Jugotonov expres; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Kje je napač?; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapevtična; 18.30 Priljubljeni odlomki iz operet; 19.00 Poročila.

■ **PETEK**, 29. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Žerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 V starih časih; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Novice; 14.10 »Don Camillo in Peppone«; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Na goriškem valu; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **SOBOTA**, 30. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi jugoslovanskih avtorjev; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš; 14.00 Novice; 14.10 »Don Camillo in Peppone«; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Dogodek v tramvaju« (Miodrag Djurdjević - Olga Ratej), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Uničenje sveta ali prepoved...

■ nadaljevanje s 1. strani

rabita, če bi se jima zazdelo, da je to primerno ali potrebno, npr. v primeru, da bi se ena čutila akutno ogrožena od druge in bi hotela preventivno preprečiti njen napad nase, ali da bi hotela za vsako ceno zagotoviti zmago lastne ideologije ali družbenega sistema. Očitno je, da grozi ta zadnja nevarnost po objektivni presoji predvsem s sovjetske strani, toda upoštevati je treba, da vsa sovjetska miselnost dejansko izhaja iz občutka dozdevne ali resnične neprestane ogroženosti s strani mogočnega Zahoda, nič drugače kot leta 1920. Ta strah je sovjetskemu sistemu prirojen, neglede na to, da izhaja tudi iz totalitarne leninistično-stalinistične miselnosti in da ga do neke mere opravičuje cinična politična zgodovina Združenih držav, ki ni nikoli upoštevala šibkih, če je bilo to v nasprotju z njenimi državnimi interesi.

Dejstvo, je, da se obe veliki sili zdaj druga druga bojita, v zavesti, da se lahko medsebojno uničita in da bi se tudi nujno uničili, če bi pritisnili na gumb in spustili v let svoje atomske rakete. Ta strah je lahko zavora za njuno bojevitost in za njune skrite namene, za težnjo po svetovnem prestižu in ekonomski moči na eni in za ideološki fanatizem in za ohranitev ogromnega kolonialnega imperija na drugi strani; lah-

ko pa je po nesrečnem slučaju tudi tista vzmet, ki bi sprožila strašno svetovno vojno, ki bi bila še neprimerno strašnejša in usodnejša kakor obe prejšnji ter bi mogla pomeniti — kot rečeno — tudi popolno uničenje človeštva.

Zato bodo morala iti pogajanja za omejitve in končno za popolno odpravo strašnega atomskega, kemičnega in drugega orožja naprej. Predvsem mora zmagati zdrava pamet in z njo spoznanje, da je postalo tako orožje danes že absurd in da se ga mora bati tudi tisti, ki ga ima, da torej izgubi vsako prednost pred tistimi, ki ga nimajo in se zato lahko čutijo vsaj relativno bolj varni in gotovi lastnega obstoja. Zato se npr. odrekajo atomski oborožitvi mnoge države, ki bi si jo sicer lahko izdelale, npr. Indija, Izrael, Japonska, Nemčija, Južna Afrika, Italija itd. Svet je na robu hudih kriz, kot je npr. kriza energije ali preobljudenost, pomanjkanje hrane in prostora, dalje kriza zaradi prepočasnega odpravljanja socialnih nasprotij, odrekanja neodvisnosti mnogim narodom in narodnostnega zatiranja na svetu, in že samo reševanje teh kriz zahteva, da se končno neha blazna tekma v nesmiselnem oboroževanju in da začnejo uporabljati ne le velike, ampak sploh vse države razpoložljive gospodarske vire v bolj pametne namene in da začnejo bolj spoštovati svobodo narodov.

Slovenska skupnost o izidih...

■ nadaljevanje s 1. strani

nimi prijemi in aparatom, ki ga manjšine zaenkrat zaradi skromnih finančnih sredstev ne zmorejo, tudi lista Union Valdôtaine verjetno doseglja potrebni volilni kvocient.

Vendar ne glede na številčni rezultat je SSK mnenja, da je bila volilna povezava na ravni manjšin v Italiji potrebna iz dveh razlogov: da se poudari in dokaže krivičnost volilnega zakona, ki narodnim manjšinam zgolj teoretično omogoča nastop na evropskih volitvah, dejansko pa jim postavlja nepremostljive pogoje in ovire; drugič zato, da si manjšine v Italiji druga drugič pomagata in tako vsaj delno nadoknadijo zamujeni čas.

To se je stalno poudarjalo tudi v volilni kampanji, vendar bo spričo stvarnih dejstev treba nadaljnje oblike in načine sodelovanja prilagoditi stvarnim razmeram in interesom manjšin samih. V tem okviru gre poudariti predvsem dejstvo, da je Union Valdôtaine na teh parlamentarnih volitvah izvolila v rimski parlament svojega senatorja in poslanca, ki sta pripravljena delati za vse manjšine.

Po drugi strani je treba vzeti na znanje, da Južnotirolska ljudska stranka (SVP), potem ko je od Rima dosegla svoj »paket« — pozablja na solidarnost z drugimi manjšinami. Le tako si lahko razlagamo njeno odločitev, da se je za evropske volitve povezala z DC in s tem posredno otežkočila volilni uspeh ostalih manjšin okrog liste Union Valdôtaine.

SSK mirne vesti pred svojimi volivci in

volilnimi zavezniki izjavlja, da je storila vse, kar je bilo v njenih močeh, da bi volilna povezava med manjšinami za evropski parlament v celoti uspela, in volilni rezultati med Slovenci na Tržaškem in Goriškem to očitno potrjujejo.

Volilni izidi potrjujejo tudi, da so zavodni slovenski volivci razumeli, da za politično stranko manjšine v tem političnem trenutku, ko nam nočejo dati najosnovnejših narodnostnih pravic, ni bilo druge boljše politične izbire kot iskanje povezave s sorodnimi političnimi gibanji drugih jezikovnih ali narodnih manjšin.

Za to zavestno in neomajno zvestobo se jim Slovenska skupnost iskreno zahvaljuje in jim zagotavlja, da ji bo to njihovo zaupanje v veliko moralno in politično pomoč v nadaljnjem boju za globalno zaščito, ki se ji italijanska vlada izmika kljub obveznostim v osimskem sporazumu. Prav zadnje novice iz krogov vladne komisije za proučevanje zakonske zaščite slovenske manjšine potrjujejo to pomanjkanje politične volje najvišjih državnih organov po pravični zaščiti Slovencev v Italiji.

Zaradi razdalj in izredno tesnih časovnih rokov za vložitev liste ni bilo mogoče predhodno preveriti primernosti nekaterih kandidatur in gibanj na listi UV, vendar te nedostatke daleč presega izključitev iz igre za evropske volitve do Slovencev vedno bolj nestrpne Liste za Trst. S tem je SSK odločilno pripomogla k temu, da zlasti omahljivi slovenski volivci na teh volitvah niso zanjo več glasovali, kar je bistvene važnosti za politični ugled celotne slovenske manjšine.

EINSTEINOVO LETO

Nehaj predpisovati Bogu, kako naj ureja svet...

Vprašanje, kako je nastalo vesolje in kaj je pravzaprav svet okoli nas, je že od pomneža zaposlovalo ljudsko fantazijo. Z njim so se ukvarjali astronomi davnine na obširnih planjavah med veletokoma Evfrata in Tigrisa; vanj je uprl svoj nemirni duh grški filozof pod žgočim soncem Atike in Male Azije. V tistih časih je bilo to nekako osrednje vprašanje, ki se je z njim ukvarjala veda o modrosti ali filozofija, tako da najdemo skoro pri vsakem filozofu, tudi v poznejših dobah, poseben kozmološki razdelek, v katerem razlaga svoj pogled na nastanek sveta in na zakone, ki ga urejajo. Šele z nezadržnim vzponom znanstvene miselnosti v prejšnjem stoletju začenja to poglavje v filozofskih knjigah vsihati: zakoni, ki urejajo fizični svet, postanejo predmet specializiranih znanosti in fizik, kemik in astronom prevzemata besedo, ko je treba spregovoriti o skrivnostnem vesolju, ki marsikdaj ni prav nič skrivnostno, vsaj takrat ne, ko govorimo samo o naravnih zakonih ...

Precej drugačna pa je slika, ko pade beseda o nastanku, razvoju in smeri, v katero vesolje gre. Tudi tu si upravičeno lastijo glavno besedo znanstveniki, le da postane njihov jezik drugačen. Glavno metodološko sredstvo, ki se ga poslužujejo, so teorije. Vidne pojave vesolja skušajo na podlagi veljavnih naravnih zakonov in logičnih domnev strniti v podobo o svetu, ki naj bi opažene pojave opisala in v najboljšem primeru razložila, v najslabšem pa bi z njimi vsaj ne smela priti v navzkrižje. Razumljivo je, da je kozmologija za iščoči človeški duh zelo zanimivo področje, saj se ukvarja z nastankom, zgodovino in obliko vesolja. Vendar pa so v našem stoletju znanstveniki to področje porinili nekako ob rob zanimanja, dokler se teh vprašanj ni spet lotil Albert Einstein in odločilno pripomogel do preporoda kozmologije.

Nizozemski astronom Willem de Sitter in sovjetski znanstvenik Aleksander Friedmann sta na podlagi Einsteinovih enačb sklepala, da naše vesolje ne miruje, ampak se morda širi. Podobno kot mnogim astronomom tedanje dobe tudi Einsteinu podoba premikajočega se vesolja ni bila všeč. Z matematičnim posegom, ki meji že na rokohitrstvo, se je opredelil za stabilno, nepremično vesolje. To je dosegel tako, da je

uvedel v račune posebno konstanto, ki jo je imenoval »kozmoško konstanto«.

Desetletje pozneje je ameriški astronom Edwin Hubble dejansko dokazal, da se oddaljene galaksije pomikajo narazen, da se torej vesolje širi. Einstein je bil prisiljen priznati, da je bila pravilna predstava o vesolju, ki so jo dajale njegove prve enačbe, ne pa tista, ki jo je nekako vsilil s »kozmoško konstanto«, da bi podobo sveta uklonil svoji predstavi o njem.

Sploh pa je to značilna Einsteinova značajska poteza. V mladih letih je vneto segel po zelo pomembni pridobitvi moderne fizike, po kvantni mehaniki. Z njenimi statističnimi metodami je bilo mogoče prodreti v skrivnosti atoma in delčkov, ki ga sestavljajo. Sam Einstein je na ta način lahko razložil fotoelektrični efekt in pomagal osveteliti naravo luči. Toda kvantna mehanika prinaša tudi Heisenbergov princip indeterminiranosti, ki pravi, da ni mogoče istočasno določiti pozicije in momentuma posameznega atomskega delca. Merjenje spreminja poizkus in samo s statističnimi sredstvi lahko napovedujemo rezultate. S tem principom so povezani tudi filozofski aspekti in to je Einsteina močno prizadelo. Dejansko lahko rečemo, da po Heisem-

bergu fizika ni več tista klasična veda, ki je v nemala duha pozitivistov in v specializiranih krogih že dobrega pol stoletja kroži pripomba, ki si jo pripovedujejo sicer z nasmehom, a vendar nekako prizadeto, češ da je tedaj fizika postala metafizika.

Predstava o svetu, ki jo daje kvantna mehanika, je bila v hudem nasprotju z Einsteinovim prepričanjem. Najbolj se mu je upiralo dejstvo, da bi se moral sprijazniti s tem, da lahko naravo preučuje samo z verjetnostnim in statističnim računom. »V Naravi končno delujejo vgrajeni zakoni, vesolje ne sloni na slučajnosti, ampak na vzročnosti«, si je ponavljal. Einsteinova priljubljena fraza je bila: »Bog se ne igrava s kockami«. Znanemu danskemu fiziku Nielsu Bohru je bilo nekoč tega dovolj in je Einsteinu odgovoril iz besedami, ki so jih nato večkrat citirali: »Nehaj predpisovati Bogu, kako naj ureja svet!« Toda Einstein je samo skomignil z rameni.

Drugo polovico svojega življenja je ta Newton dvajsetega stoletja prebil v iskanju teorije, ki naj bi v elegantne matematične tvorbe zajela obe veliki polji, v kateri so ujeti vsi fizikalni pojavi, ki jih poznamo iz našega vsakodnevnega izkustva: težnost in elektromagnetizem. Tem so se pozneje pridružile še jedrske sile. Veliko Einsteinovih kolegov je mnenja, da je to prizadevanje brezupno. In dejansko ni uspel, a je vendar legel v grob prepričan, da v naravi obstaja ta osnovna harmonija in preprostost.

(Konec)

Žrtev brezsrčnih učiteljev in šolske birokracije

V kraju Ruinas pri Oristanu na Sardiniji so našli obešenega 12-letnega dečka Pina Marcedduja. Oče že nekaj let dela v Nemčiji, mati pa je hudo bolna, da mora ležati. Fantič se je obesil, ko je zvedel, da ni zdelal drugega razreda nižje srednje šole. Našli so ga obešenega na nizko vejo, tako da je moral klečati. Prestrašena mati je prijavila njegovo izginotje karabinjerjem in ti so ga našli mrtvega na polju. Potem se je zvedelo, da ga je tako strašno potrl naznanilo, da je padel.

Pri tem pa je treba tudi omeniti, da so padli v njegovem razredu vsi učenci razen dveh. To pa dokazuje strašno odgovornost učitelja za to, kar se je zgodilo. Če bi bil padel v šoli samo Pino, bi morda lahko re-

kli, da je njegovega samomora kriva pač njegova prevelika občutljivost. Toda če je padel skoraj cel razred, je to jasen dokaz, da je kriv tudi učitelj, ki je vrgel toliko učencev iz italijanščine, torej iz predmeta, ki bi moral biti učencem najljubši, saj je najbolj življenjski in najbolj bogat kulturnih dobrin. Če jim ga učitelj ni znal približati in ni našel toliko časa, da bi bil od časa do časa posvetil četrt ure vsakemu posebej in se nekoliko bolj potrudil z njimi, si je to razložiti samo z njegovo popolno brezbržnostjo in brezčutnostjo za probleme malih Sardincev. Ti imajo, kot vemo, še posebne težave z italijanščino, ki jo občutijo kot tuj jezik glede na svoje od nje zelo oddaljeno narečje, katero imajo mnogi za poseben jezik in vidijo v Sardinčih poseben narod. Celu pri deželnih volitvah, ki so bile v nedeljo na Sardiniji, je nastopala stranka »sardinskega naroda«. Učitelji bi morali to upoštevati. Mali Pino Marceddu, otrok iz nesrečne družine izseljenega očeta, bivajočega daleč v tujini, in hudo bolne matere je torej žrtev brezčutnosti italijanske šolske birokracije za take posebne probleme otrok narodnih manjšin brez pravičice do šol v lastnem jeziku in nerazumevanju ter brezsrčnosti učiteljev ter šolskega birokratizma.

—o—

V Avstriji so sindikati trgovskih nameščencev odklonili prost dan ob sobotah. Tako bodo trgovine še naprej v soboto dopoldne odprte. Pač pa imajo trgovski nameščenci prosto popoldne v sredo

Samo pet dni šole na teden na Dunaju

S prihodnjim šolskim letom 1979-1980 bo na Dunaju, kot predvidevajo, že okrog sto osnovnih šol uvedlo petdnevni teden. Sobote bodo proste. Pri ljudskem glasovanju, ki je bilo prirejeno za starše otrok na 239 osnovnih šolah, kolikor jih je na Dunaju, s 75-odstotno večino za petdnevni pouk. Za petdnevni pouk se je odločila velika večina staršev in učiteljev kar na 180 šolah. Na ostalih šolah so zmagali s tesno večino zagovorniki 6-dnevne šole.

Glede na to, da ima celo že velika večina delavcev samo petdnevni delovni teden, je pač primerno, da se tudi otrokom privošči manj delovni hdn, saj imajo, upoštevajoč popoldanske ure, domače naloge, vaje za razne šolske prireditve itd., itd. pogosto kar 10-urni delovni dan, kar gotovo ni zdravo za otroke. Poleg tega morajo prebijati delovni dan še v stalni živčni napetosti zaradi razlag, izpraševanja itd. Ni čudno, da so mnogi otroci izčrpani

»Dan Jugoslavije« na velesejmu v Trstu

Za »Dan Jugoslavije«, ki je ena najbolj zvestih udeleženk na gospodarskem razstavišču v našem mestu, je dopotovalo v Trst številno jugoslovansko odposlanstvo, katero je vodil podpredsednik Gospodarske zbornice Hrvatske Kurelić. Najprej je bilo 20. junija dopoldne v Trgovinski zbornici srečanje krajevnih in jugoslovanskih operaterjev, na velesejmu pa je bila tiskovna konferenca, na kateri so jugoslovanski izvedenci odgovarjali na vprašanja časnikarjev in operaterjev.

Pred tiskovno konferenco sta goste pozdravila jugoslovanski generalni konzul v Trstu Cigoj ter predsednik velesejma Torresella. Obravnavala sta tudi gospodarsko kooperacijo med obema državama ter trgovinske izmenjave, ki so lani prvič po dolgih letih padle. Ta vprašanja je nato poglobil v svojem referatu podpredsednik Kurelić.

Diskutanti, ki so posegli v razpravo, so se zanimali zlasti za maloobmejno trgovino, za sodelovanje med malimi podjetji in za osimsko industrijsko cono.

Kljub lanskemu padcu blagovnih izmenjav je Italija ostala na tretjem mestu v jugoslovanskem uvozu, za Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo ter na drugem mestu v jugoslovanskem izvozu za Sovjetsko zvezo in pred Zahodno Nemčijo.

Italijansko - jugoslovanska trgovina je lani veljala milijardo 358 milijonov dolarjev, od česar je odpadlo na jugoslovanski uvoz 827 milijonov in pol ter na jugoslo-

za prenos tehnologije ter za poslovno-tehnološko sodelovanje. V zadnjih letih je prišlo do zastoja pri sklepanju novih pogodb.

Jugoslovani upajo — kot so povedali na tiskovni konferenci — da bo del teh težav tako v medsebojni trgovini kot v splošnih gospodarskih odnosih premagan z novo pogodbo o gospodarskem sodelovanju, katero bi morali letos podpisati Jugoslavija in Evropska gospodarska skupnost. Skupnost bo odpravila carine na jugoslovanske industrijske proizvode in poleg tega bo dala Jugoslaviji finančne podpore, zlasti za infrastrukturo.

Maloobmejna trgovina, glede katere je bilo na tiskovni konferenci postavljenih dosti vprašanj in ki se razvija po tržaškem in goriškem avtonomnem računu iz leta 1955, je prav tako lani padla. Leta 1977 je skupno dosegla 46 milijard 182 milijonov lir, lani pa 44 milijard 424 milijonov.

Znatno je padel jugoslovanski izvoz po goriškem sporazumu, tako da je negativni saldo Jugoslavije po tržaškem in goriškem sporazumu skupaj dosegel dve milijardi 430 milijonov lir. Slovenija in Hrvatska sta poprej pripomogli — kot je bilo poudarjeno na tiskovni konferenci — k odpravi negativnega salda Italije in isto zdaj pričakujeta z italijanske strani.

Možnosti za to nudi predvsem izkoriščanje blagovnih list »goriške proste cone«, kar lahko vzpodbudi Trgovinska zbornica v Gorici.

Obmejno gospodarsko sodelovanje je nadalje mogoče povečati z uveljavitvijo novih brezcarinskih blagovnih list C in D po tržaškem sporazumu. Jugoslavija je novi listi že ratificirala, Italija pa zaradi razpusta parlamenta še ne, vendar bi moral novi parlament dogovor iz Portoroža kmalu potrditi.

Glede osimskih dogovorov je bilo podčrtano, da za izvajanje gospodarskega dela dogovorov že dela okrog 15 mešanih meddržavnih komisij oziroma delovnih skupin ter da potekajo pogovori tudi o »kar največjem možnem varstvu državljanov - pripadnikov manjšin«.

Predvidena prosta industrijska cona je bila za prvo etapo skrčena na 400 hektarjev, to je na 200 hektarjev na vsaki strani

Sindikat slovenske šole

Kmečka Zveza

Slovenski raziskovalni inštitut

Dijaška Matica

Slovensko deželno gospodarsko združenje vabijo na

USTANOVNI OBČNI ZBOR Slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje

v petek, 29. 6. 1979 ob 18.30 v prvem in ob 19. uri v drugem sklicanju v Gregorčičevi dvorani, ul. sv. Frančiška 20, II nadstropje, v Trstu.

Dnevni red:

1. Uvodno poročilo pripravljalne komisije
2. Pozdravi gostov
3. Odobritev statuta
4. Izvolitev upravnega sveta
5. Razno.

meje. Postavili naj bi okrog 130 obratov manjšega obsega, zaposlili od 10 do 13 tisoč oseb ter letno proizvedli za izvoz blaga v vrednosti od 250 do 300 milijonov dolarjev.

V prosti coni bo veljal blagovni režim tržaških prostih luk. Ustrezen zakon zdaj pripravljajo tudi v Jugoslaviji. K temu je dodati še prizadevanja, da bi coni zagotovili poseben status v Evropski gospodarski skupnosti.

Egidij Vršaj

ZAHVALA SLOVENSKIM VOLIVCEM

Slovenska skupnost, ki je na letošnjih parlamentarnih volitvah nastopila skupno s Furlanskim gibanjem in na evropskih z etničnimi skupnostmi in manjšinskimi gibanji na listi Union Valdôtaine, se toplo zahvaljuje aktivistom, članom mladinske in ženske komisije, podpornikom in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in sodelovali pri volitvah. Iskrena hvala tudi vsem volivcem, ki so oddali svoj glas za slovenske kandidate na obeh skupnih listah in s tem podprli naša prizadevanja v iskanju novih poti politične akcije. Ta zvestoba nas opogumlja, da se bomo še nadalje borili za pravice slovenske manjšine v Italiji.

Pokrajinski odbor SSK v Trstu

vanski izvoz 531 milijonov. Jugoslavija je imela tako pasivni saldo v trgovini z Italijo za 296 milijonov dolarjev.

Italijansko-jugoslovanske izmenjave so dosegle najvišjo raven leta 1977, lani pa so — kot rečeno — padle in sicer za 20 odstotkov. Delež Slovenije v jugoslovanskem uvozu iz Italije je lani znašal 18 odstotkov in v jugoslovanskem izvozu skoraj 22 odstotkov.

Italija je pomemben partner Jugoslavije tudi na področju višjih oblik gospodarskega sodelovanja. Pri tem gre za skupna vlaganja kapitalov v jugoslovanske projekte, za dolgoročno proizvodno sodelovanje,

Tržaški župan v evropskem parlamentu

Tržaški župan dr. Manlio Cecovini bo postal član evropskega parlamenta. Bil je prvi neizvoljeni kandidat na listi italijanske liberalne stranke, katere osrednje vodstvo je v torek, 19. t. m., sklenilo povabiti senatorja Enza Bettizo, ki je bil na evropskih volitvah izvoljen v dveh volilnih okrožjih, naj se odpove izvolitvi v severovzhodnem okrožju, tako da se omogoči izvolitev odvetnika Manlia Cecovinija. Senator Bettiza je to vabilo sprejel in tako bo tržaški župan sedel v evropskem parlamentu.

Iz poročila, ki ga je objavilo osrednje vodstvo liberalne stranke, izhaja, da bo župan Cecovini zastopal v evropskem parlamentu italijansko liberalno stranko, da se bo o vsaki svoji pobudi v korist Trsta predhodno posvetoval z liberalno skupino in z osrednjim tajništvom liberalne stranke, kot se bo s tajništvom stranke predhodno pogovarjal o vsaki svoji pobudi glede drugačne ureditve Trsta (očitno v okviru dežele Furlanije - Julijske krajine).

Župan Cecovini se je dalje obvezal, da bo sodeloval s poslancem Bettizo, čigar odločitev se mora zahvaliti za svojo izvolitev v evropski parlament.

Iz poročila tudi jasno izhaja, da je Cecovini javno priznal veljavnost politične vsebine osimske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo, s čimer je ali še bo gotovo prišel v navzkrižje s političnim jedrom Liste za Trst, ki je nastala, kot je vsem znano, predvsem zaradi dokončnega sporazuma med obema državama o vprašanju meje.

Ne glede na to je treba priznati, da je Lista za Trst dosegla na zadnjih državno-zborskih in evropskih volitvah prodoren uspeh, saj se ji je posrečilo izvoliti enega poslanca v osebi dr. Gruber Bencove v rimski parlament in enega zastopnika v evropski parlament. Njen uspeh pa bo še vidnej-

(Dalje na 6. strani)

Ljubljanska »Olimpija« je za las (za eno točko) ostala v prvi ligi, čeprav je še zadnje tedne zelo slabo kazalo zanjo. Rešila jo je zmaga predzadnje nedelje, medtem ko je zadnje tekmo spet izgubila z 0:3 in to celo proti »Beogradu«, ki je izpadel. Kaže, da »Olimpija« manjka mladih domačih igralcev in da jo bo prej ali slej pokopal sistem najemanja igralcev drugod, ti pa niso s srcem pri stvari, ampak samo — z žepom.

Odkrili bodo spomenik dr. Josipu Vilfanu

V Novi Gorici bodo 1. julija odkrili spomenik enemu izmed vodilnih slovenskih politikov v obdobju fašizma, dr. Josipu Vilfanu. Pobudo za to je dal Klub starih goriških študentov, ki že vrsto let skrbi, da bi zaslužni primorski ljudje dobili primerna spominska obeležja in da bi bila tudi na ta način poznejšim rodovom in nam vsem dana možnost, da se teh pomembnih osebnosti vedno spominjamo. Zadnji izmed teh kipov je bil postavljen lansko leto, in sicer goriškemu rojaku in žrtvi fašističnega grozodejstva Lojzetu Bratužu. Klub starih goriških študentov opravlja to važno vlogo že mnogo let in do danes so postavili nekaj de-

PROCESIJA SV. REŠNJEGA TELESA

Po desetih letih od ukinitve tradicionalne procesije za praznik sv. Rešnjega Telesa smo preteklo nedeljo lahko ponovno prisostvovali temu obredu, ki je kljub neprijetnemu vremenu privabil v goriško mesto lepo število vernikov, približno tri tisoč. O umestnosti procesije se je veliko razpravljalo in tudi polemike so bile precej ostre, vendar je prevladalo mnenje, da morejo kristjani tudi na ta način izkazati svoje versko prepričanje, kar noče biti samo neka formalnost, ampak viden dokaz izpričanja vere, kot je sam goriški nadškof Cocolin izrecno poudaril v svojem govoru. Zaradi slabega vremena se je obred začel v stolni cerkvi, kjer je nadškof imel tudi govor, nato je sprevod krenil po goriških ulicah in dospel do Travnika, kjer je bil zaključni del procesije. Med občinstvom smo opazili tudi skupino slovenskih vernikov, ki so sodelovali s petjem. Naj ob tem povemo, da je goriška nadškofija opozorila na procesijo tudi s slovenskimi lepaki, ki so bili razobešeni po goriških ulicah in okoliških vaseh. V tem je goriška Cerkev pokazala dosti več posluha in razumevanja do slovenske manjšine, kot jo dokazuje civilna oblast, saj v Gorici nismo še videli dvojezičnega lepaka občinske uprave ali podobnih javnih organov. Slovenci se moramo veseliti takih pobud goriške cerkvene oblasti in biti hvaležni za občutljivost goriškega nadškofa in za prizadevanja slovenskih duhovnikov. To je tudi dokaz, da se v goriški Cerkvi nekaj premika, in sicer z večjo razsodnostjo kot pri drugih oblasteh.

Občni zbor društva »Ivan Trinko«

Pretekli petek je bil v Čedadu občni zbor kulturnega društva »Ivan Trinko«, ki je najstarejše, obenem pa tudi najpomembnejše kulturno društvo v Beneški Sloveniji. Poročilo predsednika dr. Viljema Černa je obsegalo vrsto važnih vprašanj, s katerimi se beneški Slovenci ukvarjajo že vrsto let, predvsem pa vprašanje nove vloge, ki si jo društvo mora zastaviti v današnjem času. Predsednik je omenil zlasti probleme v zvezi z obnovitvijo potresnega področja in vsestransko uveljavitvijo beneških Slovencev; poseben poudarek je dal listini o pravicah našega ljudstva, videmski konferenci o jezikovnih in etničnih manjšinah,

setin podobnih spomenikov v raznih krajih primorske zemlje, največ pa v Erjavčevem drevoredu v Novi Gorici. Na slavnostni otvoritvi bo govoril dr. Filibert Benedetič, ob sodelovanju Staneta Raztresena in primorskega pevskega zbora. Slovesnost bo v nedeljo, 1. julija, ob 10. uri po jugoslovanskem času.

—o—

SLOVENSKI VRTEC V ROMJANU

Slovenski starši v občini Ronke in v sosednih občinah tržiškega območja bodo za prihodnje šolsko leto lahko vpisali svoje otroke v slovenski vrtec; odpravljene so bile vse birokratske ovire in tako bo dana možnost tudi slovenskim otrokom tega predela, da bodo lahko obiskovali vrtec v slovenskem jeziku. Vpisovanje se je že začelo in se bo zaključilo 26. junija; prijave sprejemajo v otroškem vrtcu v Romjanu vsak dan od 9. do 12. ure. Starši morajo poskrbeti za rojstni list otrok in za potrdilo o cepljenju. Kot rečeno, bo ustanova začela delovati jeseni in končno so slovenski starši lahko zadovoljni, da svoje otroke vpišejo v slovenski vrtec, kar je velik uspeh za vso našo narodno skupnost.

PRIJAVITI DOHODKE ZA LETO 1978

Do 30. junija je treba prijaviti dohodke za leto 1978; za zbiranje prijavnic je goriška občina nastanila urad pri zavodu »Lenassi«, kjer občinski uslužbenci dajejo tudi navodila za sestavljanje obrazcev, in sicer vsak dan od 10. do 12. ure, prijave pa zbirajo od 8. do 13. ure.

Končni izidi na učiteljišču »S. Gregorčič«

V teh dneh so tudi na slovenskem učiteljišču »Simon Gregorčič« v Gorici objavili izide prvih treh razredov učiteljišča in tečaja za otroške vrtnarice. Ne bomo se spuščali v subjektivno tolmačenje teh izidov, ker nismo za to poklicani in nimamo niti možnosti, da to objektivno opravimo, saj bi z neverjetno lahkoto zdrknili na raven neutemeljenega komentarja; zato bomo navedli samo gole številke. V prvem razredu učiteljišča je izdelalo 7 dijakov, 6 dijakov ima popravne izpite, trije so bili odklonjeni. V drugem razredu je šolsko leto z uspe-

NOVI CENTRI V GORIŠKI BOLNIŠNICI

Od 1. junija delujejo pri goriški splošni bolnišnici novi centri, ki so na desni strani ob glavnem vhodu. Gre za nove prostore, kjer so uredili ambulante in centre za odkrivanje rakastih obolenj pri ženskah ter kardiorevmatološki in antidiabetični center. V glavnem sprejemajo napodlagi predhodnega dogovora in sicer v kardiorevmatološkem centru vsak delavnik od 9. do 12. ure, v antidiabetičnem pa prav tako vsak delavnik od 9. do 13. ure. Veliko skrb po-

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava Novega lista preselila v ulico Valdrirovo 36, prvo nadstropje.

sveča goriška bolnišnica tudi odkrivanju rakastih obolenj pri ženskah; v tej ambulanti poslujejo vsak delavnik od 9. do 10.30 za preglede dojke, od 16. do 18. ure za preglede rodil in sicer dvakrat tedensko, ob torkih in četrkih. Odprtje novih centrov brez dvoma predstavlja važno pridobitev za našo bolnišnico, ki teži za tem, da bi nudila vso oskrbo in pomoč bolnikom ter za izgradnjo novih specializiranih oddelkov.

hom dokončalo 12 dijakov, 10 ima popravne izpite, en dijak je bil neocenjen. Iz tretjega so v četrti razred prestopili štiri dijaki, 12 ima popravne izpite, 2 sta bila zavržena. Devet dijakov četrtega razreda je bilo pripuščjenih k zrelostnemu izpitu.

Na tečaju za otroške vrtnarice, ki že pet let deluje v okviru učiteljišča, so v prvem razredu izrdelale štiri dijakinje, pet ima popravne izpite, ena je bila zavržena; v drugem razredu so prav tako 4 dijakinje z uspehom končale, tri pa imajo popravne izpite; vseh šest dijakinj tretjega razreda bo polagalo zaključni izpit.

Na učiteljišču so izmed 57 ocenjenih dijakov pozitivno zaključili šolsko leto sledeči: Herman Cantelli, Egle Frandolič, Manuela Graunar, Pavel Kobal, Helena Rustija, Karolina Vižintin in Roberta Vižintin (1. razred); Sidonija Bensa, Marinka Černic, Igor Devetak, Lovrenc Devetak, Adrijana Devetak, Robert Jug, Danila Komjanc, Sonja Pelicon, Ana Rupil, Katarina Tabaj, Neva Tomšič in Jožica Žniderčič (2. razred); Anton Frandolič, Sonja Klanjšček, Elizabeta Kovic in Ana Visini (3. razred).

Na tečaju za otroške vrtnarice je v prvih dveh razredih 17 dijakinj, od katerih je osem izdelalo, in sicer v prvem razredu Ana Temon, Gracijela Tinta, Emanuela Tomšič in Silvija Zavadlav; v drugem pa Anastazija Devetak, Patricija Frandolič, Mirjam Paulin in Klara Zago.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zbornik »Stopinje«

Že osmič je izšel zbornik »Stopinje«, ki ga izdaja Pomursko pastoralno področje. Uredili so ga Pavel Berden, Lojze Kozar, Vilko Novak in Jože Smej — imena, ki so bolj ali manj znana v slovenski kulturi, zlasti v literaturi in narodopisju.

»Stopinje« so nekak koledarski zbornik, namenjen prebivalstvu na obeh straneh Mure, pri tem pa prinašajo toliko pomembnih in zanimivih člankov in razprav, da jih lahko označimo za pravi kulturno-etnografski zbornik. Žal pa zaradi tega, ker izhaja v provinci, ne vzbudi take pozornosti v široki slovenski kulturni javnosti, kot bi jo zaslužil.

V zborniku je objavljenih okrog 50 prispevkov ter seveda koledar. Na začetku prinaša nekaj člankov o lanskim spremembah na papeškem stolu, o sedemstoletnici lavantinsko-mariborske škofije in o smrti škofa Držečnika, nato pa se vrstijo članki, ki so eden bolj zanimiv od drugega. Štefan Steiner piše o »Krščanskem pogledu na prihodnost sveta«. France Gorenjec opisuje prekmursko deželico, ki jo je spoznal kot mlad profesor, ko je dobil tam svojo prvo službo. »Nekateri se po osvoboditvi prsijo, kako so bili preganjani, ker da so jih kazensko poslali služiti v Prekmurje«, piše Gorenjec. »Jaz pa sem bil vesel, da so me po treh letih brezposelnosti usmerili v Sóboto. Od otroških let se rad vozim z vlakom in tako sem se tudi tisti maj cijazil iz slovenskega središča z osebnim vlakom čez »pomembna« vozlišča, kot so bila Zidani most, Pragersko, Ormož, Ljutomer, do neke postaje, ki so ji rekli Murska Sóbota. Že v nekaj tednih sem spoznal, da je človek v prekmurski ravnini vedno v sre-

dišču kroga; kakor se premakneš, se premakne tudi tvoje obzorje, stalno potuje s teboj. Le počasi, le s časom se ti odkrije, da je poleg Ravenskega tudi Goričko da so na koncu bele ceste proti vzhodu Lendavske gorice in da se je na jugu za Muro pognal iz tal prvi val Slovenskih goric z vrhom v Kápele. V tem prostoru so bile steze, kólniki, pota, ceste, celó železnica, ki je pri Veržéju in Dokléžovju preskočila skrivnostno, temno Muro, ki ji nikoli nisem videl dna — vem, da bolj zaradi motnosti kot zaradi globine. Ob sobotnih in nedeljskih popoldnevih smo s prijatelji razkrili ljubeznive posebnosti in skrite znamenitosti deželice.

Nekaj člankov prinaša zanimive podatke o zgodovini Prekmurja in o zgodovini njegovega slovenstva ter o boju, da se je lahko priključilo Sloveniji v predvojni Jugoslaviji. Eden teh člankov obravnava 900-letno zgodovino turniške prazupnije. Napisal ga je Ivan Zelko. Bravca pritegnejo tudi članki o razmerah v času okupacije med zadnjo vojno, kajti širši slovenski javnosti je bilo le malo znano, kaj se je tedaj dogajalo v Prekmurju, ki so ga imeli spet v oblasti Madžari. Enako pritegne bravca dnevnik, napisan seveda po spominu, iz koncentracijskega taborišča v Nemčiji, ki ga je objavil v zborniku duhovnik Franc Puncer. O dolgi in zanimivi zgodovini kapucinskega reda v Sloveniji piše p. Boleslav Polanski. Na koncu najdemo nekaj versko in moralno-uzgojnih člankov, nekaj člankov v madžarščini, nekaj kronike in spominskih člankov. Precej je v zborniku tudi pesmi. Sploh pa se ves zbornik odlikuje po lepem jeziku in obilnih ilustracijah.

»Jezik in slovstvo« številka 5-6

Izšla je nova, 5-6. številka mesečnika »Jezik in slovstvo«, vendar je mesečnik še vedno v zastoju za roki rednega izhajanja. Upajmo, da jih bo ujel do konca letnika, vendar pa se bo to zgodilo samo po zaslugi dvojnih števil, kar je, kot vemo, pripomoček, ki se ga poslužujejo samo mesečniki, ki imajo hude težave z rednim izhajanjem. In ta pripomoček tudi ni najbolj všeč naročnikom in bralcem, ker dvojna številka ne le zavleče redni rok izhajanja, ampak pomeni tudi manjše število strani, kot jih obsegata dve redni številki. Tako se da sklepati, da je mesečnik »Jezik in slovstvo« v težavah, bodisi glede denarja bodisi glede gradiva, če ne glede obojega. To bi bilo res škoda, že zaradi velikega pomena te revije v zvezi s skrbjo za slovenski jezik.

Tokrat prinaša na prvem mestu razpravo poljskega slavista Leszka Moszynskega z univerze v Gdanska, pod naslovom »Ali je ime Slovani res nómen originalis?«, t.j. Ali je ime Slovani res iz-

virno? Avtor to zanika in meni, da je nastalo iz besede slovo, Slovenci pa je pomenilo vse tiste, ki so podobno govorili, nekake jezikovne bratrance. Tudi ta razlaga je seveda popolnoma fantastična, povsem nedokazana, in ima kot večina dosedanjih podobnih razlag, namreč v zvezi z besedo slovo, to slabost, da se sploh ne ozira na ime in jezik naroda, ki danes poleg Slovakov edini nosi ime Slovenci, namreč slovenskega. Slovenci pa, kot znano, sploh ne poznamo besede slóvo v pomenu besede. Ponovno se pokaže, da imena Slovenci, Sloveni, ni mogoče razložiti po dosedanjem pojmovanju o nastanku takoimenovanih Slovanov v prazgodovinski dobi in na nekem nedoločenem prostoru v vzhodni Evropi. Morali bi upoštevati tudi možnost kake metateze prvotnega imena, kot je primer s stotinami današnjih slovenskih besed.

Izmed ostale vsebine naj omenimo samo zanimivejšo in vsebinsko bolj živo in aktualno prispevke. Taka je npr. razprava »Začetki slovenske posvetne dramatike in gledališča«, ki jo je napisal Jože Koruza, v kateri pa gre veliko predaleč v pojmovanju ostankov starodavnega verskega obredja kot nekakega prvotnega gledališča, kajti religija in gledališče pač nista bila eno in isto in ju ni mogoče zamenjavati: eno je namreč religija, drugo je umetnost. Olga Gnamuš objavlja razpravo »Prispevek tvorno-pretvorne slovnice k didaktiki in psihologiji jezika« — kot že naslov razodeva, zelo zapletena in težko razumljiva snov. Kot kaže, avtorka še od otroka zahteva, da bi logično razčlenjal besedila oziroma svojo govorico. Vprašanje pa je, čemu s tem ne bi omajali in izpodnesli temeljev

njegove matere govorice, saj bi se ne počutil več trdnega v lastnem materem jeziku. Zanimiva in aktualna, dobro sestavljena pa je npr. razprava Brede Pagorelec »Slovenski jezik v ekonomski propagandi«, kjer opozarja na pravilno in nepravilno oziroma celo nemarno rabo slovenščine v oglasih in reklamah. Marsikaj zanimivega najdemo v članku »Iz pesnikove zapuščine in delavnice«, v katerem Joža Mahnič komentira razne župančičeve verzice in posebnosti, Martin Jevnikar pa nadaljuje daljšo študijo pod naslovom »Prispevek Martina Benčina za Cronijevo knjigo o župančiču«, v kateri nas pa v naslovu moti ženska sklanjatev priimka Benčina — znano je namreč, da ljudski jezik nikjer na Slovenskem ne sklanja priimkov na a po vzgladu ženskih samostalnikov. To je povzeto po srbohrvaščini in je torej v slovenščini uvožena, umetna oblika.

Marsikaj zanimivega najdemo tudi v članku Albinca Lipovec »Slovenski jezik in literatura v slovaških učbenikih«.

Pisma uredništvu:

V tržaškem »Delu«, z dne 25. maja je večji del člankov naperjen proti Slovenski skupnosti, iz česar bi lahko sklepali, da je od volivcev te slovenske stranke odvisno, ali bo glavni tajnik KPI Berlinguer sedel v vladi ali ne. Čudno se zdi, da je bilo toliko truda uporabljenega proti »slovenski stranki«, ki naj bi po pisanju »Unita« (glasila KPI) z dne 15.3.1979 pomenila malo ali nič med Slovenci v zamejstvu. V tržaškem »Delu« je v tem pogledu zlasti zanimiv članek »Lipa na babilonskem stolpu«, kjer avtor piše o »slovenski stranki« da se je povezala za evropske volitve s takimi partnerji, kot da bi bili Slovenci v zamejstvu neki »vindisarjki«. Pisec potem ex cathedra razlaga, kaj je narodna manjšina in kaj ni. Vedno v istem tonu piše, da so kandidatje na komunistični listi za evropski parlament sami »dobri poznavalci naše manjšinske problematike«. Med temi kandidati navaja prof. Pavla Petriciga, beneškega Slovenca, ki pa je v Trstu prejel bolj malo preferenc (nekaj nad 1700), veliko manj kot Miloš Budin teden prej na volitvah za poslansko zbornico in odločno manj od 10 tisoč preferenc, ki jih je prejel njegov kolega na listi Vittorio Vidali. Jasno je, da prof. Petricig pozna slovensko problematiko, saj je Slovenec in nastopa kot Slovenec. Tudi Vittorio Vidali dobro pozna slovensko problematiko, ker je svoj čas dobro znal »internacionalizirati« slovenske ustanove in društva na Tržaškem.

Tovariš Vidali je med volilno kampanjo tudi skušal zopet pridobiti za demokracijo volivce melonarske liste z oglasom v »Piccolu« v soboto, 9. junija, kjer je naslikan kot eden najdoslednejših brambovcev Trsta (kakšnega pa bo treba še doognati).

Po vsem tem se zdi, da je KPI pri nas izbrala za Slovence načelo »divide et impera«, bolj splošno pa načelo, »naj bo volk sit in koza cela«, vendar ji rezultati na evropskih volitvah ne dajejo posem prav.

A. B.

TRŽAŠKI ŽUPAN V EVROPSKEM PARLAMENTU nadaljevanje s 4. strani)

ši, če bo postal član evropskega parlamenta tudi bivši tržaški socialistični podžupan Gianni Giuricin, ki je kandidiral na listi radikalne stranke in ki ima zaradi možnih in tudi verjetnih odpovedi raznih izvoljenih kandidatov stvarno možnost, da postane član evropskega parlamenta.

PORAZ KPI NA VOLITVAH NA SARDINIJI

■ nadaljevanje s 1. strani

in sicer, da komunisti nazadujejo, da KD v bistvu ostaja na svojih pozicijah, medtem ko manjše sredinske stranke ter socialisti rahlo napredujejo. Za razmere na Sardiniji je treba še posebej opozoriti na uspeh tamkajšnje sardinske akcijske stranke, ki bo imela v novem deželnem svetu tri svetovalce, se pravi enega več kot do zdaj.

Sodobno kmetijstvo | Kletarji, izboljšajte veljavo in zdravje vaših vin!

Oksidoredukcijski pojavi spremljajo vse razvojne stopnje vina, od predelave grozdja, preko fermentacije, zorenja in staranja vina. Dokazano je, da je kisik pri določeni razvojni stopnji, to je od fermentacije do staranja, nujen potreben. Nasprotno pa je v predfermentativni fazi (od drozganja do fermentacije) in pri stopnji staranja ter skladiščenja vina škodljiv. Da bi obvarovala mošt in vino pred škodljivim delovanjem zračnega kisika, sta dva francoska znanstvenika že leta 1960 izvedla pri mestu Bordeaux prve poskuse s stiskanjem grozdja v atmosferi ogljikovega dvokisa. Njima so sledili drugi in njihovi pozitivni rezultati so utrli pot uporabi ogljikovega dvokisa kot sredstva za zaščito mošta in vina pred škodljivim delovanjem zračnega kisika. Prva industrijska uporaba dušika za zaščito vina pri skladiščenju v nepopolnih sodih je bila že leta 1964. Sledili so poskusi po vinogradniških območjih vse Francije, nakar je ministrstvo za kmetijstvo odobrilo in priporočilo uporabo tako imenovanih inertnih plinov (ogljikovega dvokisa, argona in dušika) v vinarstvu. Cilj tega ukrepa je, da bi obvarovali vino pred škodljivo oksidacijo in razvojem raznih škodljivcev pri skladiščenju vina.

Uporaba inertnih plinov pa se pozneje ni omejila le na konzerviranje vina v nepopolni vinski posodi, ampak se je zelo razširila, tako da jih uporabljamo pri predelavi grozdja, skladiščenju vina in stekleničenju. Povečano uporabo inertnih plinov v tehnologiji vina pa je narekovala zlasti stroga zahteva mednarodne zdravstvene organizacije po omejitvi žveplovega dvokisa v vinu na skrajni minimum, uvedba velikih vinskih posod, priljubljenost svežih vin pri potrošnikih itd.

Razen tega pripisujejo ogljikovemu dvokisu vse pomembnejšo vlogo tudi pri razvoju drugih lastnosti vina. V primerjavi z rdečim vinom je zrak mnogo bolj škodljiv belemu vinu, kajti zračni kisik škoduje aromi, bukeju in potemni barvo belega vina. Posebno škodljiv je v predfermentativni fazi zaradi številnih sestavin mošta, ki dobro sprejemajo zračni kisik zaradi oksidativno-encimatskega sistema, ki katalizira številne oksidacijske procese. Zato mošt zelo lahko veže zračni kisik in prav zato je zaščita drozge in mošta pred oksidacijo z uporabo ogljikovega dvokisa še toliko pomembnejša. Mošt je vzpostavljen vplivu zraka vse od drozganja in pecljanja naprej.

Iz drozgalnika in pecljanika odteka drozga v zbiralno posodo, v kateri je izpostavljen zraku po vsej površini. Pri odcejanju bele drozge prihaja do zelo močne oksidacije. Če pri tem upoštevamo veliko kontaktno površino z zrakom in čas trajanja tega postopka, nam postane pojav še razumljivejši.

Podobno se godi tudi pri vodoravnih stiskalnicah, pri stiskanju s povečanim pritiskom, ko posebno zadnji mošt odteka ob

največjem pritisku zraka. Veliko izboljšanje pomenijo nove zračne, tlačne in nepredušno zaprte stiskalnice, pri katerih stiskanje poteka pri doslej najnižjem pritisku (0,15 bara). Z ekstrakcijo mošta v atmosferi ogljikovega dvokisa lahko občutno znižamo tudi žveplov dvokis v vinu (za okrog 50%). Za zaščito pri vinifikaciji 1 hl potrebujemo 1 kg ogljikovega dvokisa. Alkoholna fermentacija je močan vir ogljikovega dvokisa, saj 1 hl mošta sprošča okrog 8,8 kg ogljikovega dvokisa ali 4,5 kubičnih metrov, kar je zelo velika količina, ki jo je mogoče izkoristiti brezplačno.

V posameznih primerih drozge in mošta pri predelavi grozdja sploh niso žveplali,

ampak so dodali ustrezno količino žveplovega dvokisa šele ob koncu fermentacije zaradi stabilnega vezanja etanola, ki je ostal po vrenju.

Pri degustaciji so bila namizna vina z ogljikovim dvokisom bolje ocenjena zaradi povečane svežine (zaradi večje količine ogljikovega dvokisa poteka tudi zorenje vina počasneje). Kakovostna vina so imela tudi lepšo in stabilnejšo barvo, bila so bolj sveža, bolj čista, z izrazitejšo aromo in razvitejšim bukejem. Vrhunska vina so dosegla vidno prednost šele v drugem letu. V Nemčiji so pri rdečih vinih z dodatkom 2 g ogljikovega dvokisa na 1 liter drozge takoj po drozganju občutno zmanjšali porabo žveplovega dvokisa, saj so vina po drugem pretoku vsebovala povprečno samo 50 mg/l skupnega in 25 mg/l prostega žveplovega dvokisa (normalno povretna vina imajo povprečno 72/5 mg/l skupnega žveplovega dvokisa, torej za 36% več). Pri večletnih poskusih so dosegli za povprečno 30-38% boljšo kakovost vina v primerjavi s termovinifikacijo ali na tradicionalni način povretnimi vini.

Z. T.

Male države v ZN

Varnostni svet Združenih narodov je nedavno soglasno odobril pristop male nove države Dominicane k Organizaciji Združenih narodov. Dominicana je postala tako 151. članica Združenih narodov.

Dominicana je otok v Karaibskem morju nedaleč od Martiniqua. Ima samo 80.000 prebivalcev. Po prebivalstvu najmanjša država v Združenih narodih pa so Seychelli, ki štejejo le 60.000 prebivalcev. Dominicana in San Tome-Principe sta na predzadnjem mestu. Vendar te države niso osamljene, kajti v Združenih narodih je že na desetine držav, ki štejejo manj kot en milijon prebivalcev. Pri tem pa je seveda v Evropi in po vsem svetu na desetine in desetine mnogo večjih narodov s tisočletno zgodovino in kulturno tradicijo, ki so še vedno pod tujo oblastjo in se jim odreka pravica do lastne države in do samostojnega članstva v Združenih narodih.

Zanimivo je, da je nastalo po drugi svetovni vojni že nad sto novih držav. Ko so bili leta 1945 ustanovljeni Združeni narodi, so šteli 51 držav-članice. Zdaj jih je točno sto več, vendar pa še niso bile vse nove države sprejete v Združene narode, kajti proti pristopu nekaterih je vložila bodisi ta bodisi ona velesila veto, ali pa so bile naknadno izključene kot npr. Formoza. Zanimivo je tudi, da so nastale vse nove države na območju zahodnega sveta oziroma sveta, kjer je prišlo do izraza zahodno pojmovanje demokracije in samoodločbe narodov, največkrat v obliki dekolonizacije. Tako so npr. že skoro vse nekdanje kolonije evropskih držav v Afriki, Aziji in Srednji Ameriki postale neodvisne, pa tudi razna nekdanja kolonialna otočja na Tihem oceanu, kot npr. Samoa ali Fidži. Nasprotno pa ni postala neodvisna še nobena dežela sovjetskega območja, ki združuje nekdanje kolonialno cesarstvo ruskih carjev. Politologi pričakujejo, da bo proces dekolonizacije prej ali slej zajel tudi sovjetsko območje, vendar pa sovjetska državna doktrina za

zdaj to onemogoča s teorijo o enotnem delavskem razredu. Kajti po tem pojmovanju se interesi delavskega razreda avtomatično istijo oziroma štejevajo, dejansko pa prištevajo k dozdevnemu interesu delavskega razreda vodilne in največje dežele, torej Rusije. Delavski razred drugih dežel nima po tej teoriji nobenih lastnih nacionalnih interesov in tako tudi ne more in ne sme izraziti želje po neodvisnosti svoje dežele.

Po tej logiki bi seveda bile afriške ali azijske oziroma srednjeameriške kolonije zahodnih držav še danes pod oblastjo teh držav, kajti delavski razred v Keniji ali v Dominici bi veljal za del enotnega delavskega razreda britanske države oziroma imperija in kot tak ne bi smel imeti interesa, da razbije to teoretično enotnost delavstva in se izjavi za neodvisnost. V tistih, ki bi zahtevali neodvisnost za njegovo domovino, bi moral videti reakcionarje, sovražnike delavskega razreda in njegove skupne države ali skupnosti.

Ravno strah pred možnostjo razširitve dekolonizacijskega gibanja pa je verjetno tudi glavni vzrok, da Sovjetska zveza tako krčevito vztraja pri enostrankarskem sistemu, kajti če bi prišlo do ustanovitve več strank, bi bile med njimi gotovo tudi take, ki se ne bi držale teorije o mehnični, sestavljeni enotnosti vesoljnega delavskega razreda po vsem imperiju in bi zahtevale neodvisnost oziroma samoodločbo za posamezne narode, zlasti tudi po načelu slovenskih komunistov, da delavski razred ne more biti zunaj naroda ali nad narodom, ampak je lahko le del naroda, njegov bistveni del, zato ima poleg razrednih tudi nacionalne interese. To vprašanje precej zaposluje politologe in sociologe po vsem svetu, zlasti seveda na Zahodu in v tretjem svetu, kajti na Vzhodu je o teh stvareh prepovedano razpravljati. Tam veljajo samo načela tistih, ki imajo oblast v rokah.

F. M.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 55 OOOOO

Oba kramarja sta se založila v mestu z blagom in vsak je ubral svojo pot, Edevart se je vkrca na parnik in se odpeljal na jug na Helgeland. Na neki manjši postaji je izstopil s svojo culo in vatlom, da bi poizkusil, bilo je rano jutro, jasen dan, pokrajino je pokrival sneg, od pomola je držala steza k malemu tržišču tam onkraj in širši kolovoz naprej gori v sososko. Pri potoku se je ustavil in gledal igrajoče utripanje pod ledeno skorjo in poslušal žalostno kloktanje, pozneje je opazil, da so mačice na vrbinju že sredi snega odganjale — to je razumel, to mu je bilo nekaj domačega že od detinskih nog in je govorilo njegovemu srcu. Bolj izprijen ni bil.

Kupčija ni bila slaba, prekrošnjari se je dalje proti jugu, prodajal je blago za obleke, stogle za čevlje, glavničke in češlje in druge na kmetijah potrebne reči in si prisluzil prehrano in še nekaj čez. Oprtnik je bil lažji, Edevarta ni več tako težil, to je bilo prikladno delo zanj, hodil je ali ležal po mili volji, v večjem selišču se je utegnil muditi po več dni in tržiti z vso sosesčino. In denarnica se mu je čedalje bolj polnila z bankovci. Mladi, čedni fant ni imel nikogar zoper sebe, vedel se je dobro, bil je vljuden in je rade volje popuščal pri ceni in ni plačeval skoraj nič za hrano in prenočišče. Zares, Edevartu se ni še nikdar bolje godilo nego zdaj, niti ko je bil za brodarja na jahti 'Hermini'.

Trgovcu v Bodöju je poslal nekaj na odplačilo in še mu je prebilo gotovega denarja. Očetu domov je poslal kedaj pa kedaj tolar, dva. O Nilsu ni slišal nič.

Potoval je in korakal, pomlad je silila v deželo, gazi so bile slabe, pota razmokla, da nisi prišel naprej, nakanil si je omisliti čoln, a moral je še potpeti, da si še bolj opomre. Ko je prišel še pozno spomladi na jug do Fosenlanda, si je mislil, da bi zavil čez Doppen, pa tudi to je odložil za pozneje. Zanj ni bilo več nič novega, videti zopet ta kraj, pa tudi veselilo ga ni, dokler je Doppen zastavljen in še ne izplačan. Ljubi Nils bi bil moral poslati denarja, zakaj odlaša? Tačas je vendar najbrže večino blaga poprodal, Edevartova cula je bila toliko kakor prazna, nosil je ni več oprtiv, temveč pod pazduho kakor zavitek.

Pot je nanese mimo posestva brodarja Norema, pes je zalajal. Že je stal nekdo pri oknu, da ni mogel neopažen mimo, naglo se je odločil, si otrl umazane škornje v snegu in stopil v hišo. Vzkliki, ko so se spoznali, kopa vprašanj in odgovorov, silno presenečenje, prijateljstvo in šale: Kaj pa to prenaša? Tako, kramar! Odpri štacuno, žena nujno potrebuje štiri vatle širtinga za obleko za krst — kaj ne vidi, kako je debela!

Norem sam je bil ves kosmat od volnenih las okrog in okrog glave in je bil videti pregrešen in zadovoljen kakor zmeraj — ne on ne družina niso vedeli, da je bela pega na koncu njegovega jezika zelo nevarna. To je bila smrt. A niso vedeli.

Edevart je izvedel vse podrobnosti o razmerah v kraju, o Knoffu in njegovem velikem obratu, o nabrežju, štacuni, odslovljenih delavcih in poslih, o jahti 'Hermini', ki je

ni bilo več, o vseh podjetjih, ki so bila ustavljena.

»Ne, samo ohromljen je,« je rekel Norem, »takorekoč uničen, pa le ne čisto na tleh. Vrag si ga vedi, kako, a bilo je kakor pravljica: mladi je našel sredstva, Romeo, deček Romeo, petnajst let star, bister poba. Ko je prišel iz šole, se je zavzel, bil je pri birmi, dorasel je, pa se je lotil dela. Kaj takega pa še ne, petnajst let, pa dorasel. Jeroba ima in ga mora za vsako reč vprašati, pa je že tako neznan spreten, da ti vse tako ukrene, kakor sam hoče. Saj ga pametiš, prej se ni kar nič tako izkazoval.«

»Odkod pa ima?«

»Menda od strica, tudi nekakega velikega gospoda na jugu. Saj so vsi Knoffi mogočni ljudje, tisti tam je bil samec in kmet, skoporitec, ki je več ko enkrat odrekel bratu pomoč. Pa so poslali lani, ko je bilo najgorje, Romea k njemu na jug prosit pomoči, pa ni hotel, kaj še, tega si on ne more privoščiti. Romeo pa se mu je, kakor vse kaže, prikupil in ga omečil, dal je pobu denarja in darov in zdaj, sušca meseca, ko je umrl, je vse skupaj zapustil nečaku. Zdaj kaj nijo prodati vse posestvo in vnovčiti tudi vsa druga sredstva.«

»To so pa novice, to!

Norem je pripovedoval o Amerikancih, o potepuhih, več jih je pisalo, poslali so tudi nekaj malo denarja nekaterim starim, ki so jih pustili doma. Dà, v Ameriki jim ni čisto slabo, delajo po mestih in na kmetih in se ne pritožujejo. Domov nočejo, dokler ne zabogate, ne, kaj bi doma? Spominjajo se, kako težko je bilo dobiti na posodo funt kofeta, kadar jim je huda predla, zdaj žvenkljajo neprestano s srebrnimi tolarji v žepu. »Dà, Bog jim daj srečo s tem ameriškimi denarjem,« je rekel Norem, »jaz ne bi menjal! Kakor na priliko tale Haakon Doppen, enemu mojih sinov je pisal, da je ondan igral na harmoniko na neki svatovščini in dobil za to osem tolarjev. Osem tolarjev za en večer, tega nisem jaz nikoli zaslužil. Potlej pa — kaj to koristi, ko piše nekdo drugi o Haakonu Doppenu, da ták lahko zaslužen denar vselej sproti zapije in ne devlje ne trohe na stran!«

Edevart: »Saj je imel ženo in otroke.«

»Dà, saj ti jih poznaš,« nadaljuje Norem. »Tam je natanko tak, kakršen je bil tukaj, ne za las drugačen. Kaj ni sedel več let v kehi, in se tudi ni poboljšal? Tudi v Ameriki se bo v kaj zaletel. In tudi Lorensen, pravijo, ne more nikamor naprej. Saj veš, Lorensen, prvi pomočnik v štacuni pri Knoffu. Javka, da je zatrošil toliko denarja za vožnjo. No, saj Lorensen ni bil nikoli bahač, če je že kaj delal, je samo javkal, zdaj je pač slišal, da se je Knoff dokopal do denarcev, pa se kesa, da je odšel. Zakaj to je brez besede, da bo Romeo kupčijo spet povzdignil.«

»Pa ti sam?« je vprašal Edevart, »si za vselej izpregel?«

Norem: »Izpregel? Kaj meniš? Ampak kaj naj storim brez ladje? Samo čakam. Omenil sem to Romeu, in najbrž ne bo toliko let, pa si opravi spet svoje ladje, in potlej bom že še nekaj let vozil na Lofote. Zakaj naj bi izpregel? Le ne misli tega. Nemara odrineva kedaj še oba za istega gospodarja

na Lofote. Saj menda ne boš hodil vse žive dni s culo pod pazduho in prodajal batista za krstine?«

»Tega ne vem. Meni je to po godu.«

»Pa saj nimaš nič robe.«

»Poprodal sem. Zdaj bom spet nakupil. In čoln sem si hotel omisliti.«

Norem kakor da je posumil: pa ne, da bi si fant iskal poroka? »Čoln,« je rekel, »dobiš pri Romeu. Zdaj razprodaja. In če nimaš denarja, saj te pozna kot poštenjaka.«

»Denarja imam,« je rekel Edevart.

Noremu je odleglo: »Tako, denarja imaš? Potemtakem pa nič ne napótuje! Nisem te hotel vprašati, ampak govori se, da si obvisel na nekakšni kmetijici tu v bližini?«

»Na Doppenu, da. To je res.«

»Ampak potlej ti le ni moglo toliko ostati? Sicer pa meni nič ni mar.«

Edevart malo odklanjaje: »Ne, tako silno denarja baš ne, ampak ... nekaj tisočakov ga pa le bo.« — Nato se je malomarno razgledal po sobi in pustil Norema, da je prišel do sape.

»Nekaj tisočakov?« je vprašal. »Ali sem prav slišal?«

»Saj tudi ne trgujem tako čisto na malo,« je izvolil razkladati Edevart. »Imam dva nastavljenca, ki potujeta in kupčujeta zame po Nordlandu.«

»No, če je to tako!« je rekel Norem in se je vdal.

Edevart je koračil doli v štacuno. Tu je bil domač, včasih je stal sam za tem pultom in prodajal blago in sprejemal denar. Pomočnik je bil Magnus, kakor svoje dni, samo da je bil velik in odrasel, pravi možak, Edevart ga je nameraval prositi, naj mu napiše pismo za Nilsa in ga poterja za denar — saj je v lepi pisavi bil Edevartu daleč kos — ali fantič Magnus se je držal tako čudno hladno, da je komaj pokimal v pozdrav. Edevart je kupil samo neko malenkost, da je imel izgovor, ker je prišel, in je stopil iz štacune.

Zunaj na dvorišču je srečal gospodično Ellingsenovo, hotel jo je ustaviti in ji seči v roko, pa je šla mimo njega. Kajpada je malo pokimala in ga poznala, pa je šla mimo njega. Temu se je jako začudil, vendar mu ni bilo neprijetno, tega srečanja ga je bilo nekoliko strah. Gledal je za njo, ona pa se ni ozrla.

Nato je šel v pekarno. Dà, pekarna je delala, peč je bila zakurjena, dva moža sta pekla kruh, pek sam, Edevartov bivši sostanovalec, in en pomočnik. Vse je bilo, kakor treba. Pek je pripovedoval, da je bil res odšel v Trondhjem in našel tam dela, da pa ga je pred nekoliko meseci Romeo poklical nazaj in tako je zopet tu.

Edevart je vprašal po sodarju. Dà, živi in prebiva še zdaj v svoji hiši, sodarstvo počiva, sodar sam pa je prevzel drug posel, zdaj je za hlapca na posestvu in čez dan večinoma drvari v gozdu.

Edevart se je odpravil in rekel za šalo: »Dà, dà, prišel sem te samo pogledat, ali ti je česa treba, ali imaš moke.«

»Moke imam,« je odgovoril pek.

»Drugače bi lahko spet pripeljal dvesto vreč.«

(dalje prihodnjič)